

Advies tot hervorming kinderopvangstelsel

Goede kinderopvang, (zo goed als) gratis, zonder gedoe
en voor alle kinderen

September 2020

Huidige situatie: ouders zijn voor de financiering van kinderopvang (deels) afhankelijk van kinderopvangtoeslag (KOT)

- Ouders die werken of een opleiding volgen krijgen van de overheid een tegemoetkoming in de kosten van de opvang afhankelijk van hun inkomen
- Ouders schatten vooraf de hoogte van de toeslag in, en krijgen aan het eind van het jaar een verrekening van de Belastingdienst
- De toeslag geldt alleen voor werkende ouders (beide ouders moet werken) en alleen voor het aantal gewerkte uren
- De kwaliteit en de veiligheid van de kinderopvang is in vergelijking met andere landen goed, ouders ervaren die ook als goed, maar op educatief vlak en op de BSO zijn nog kansen voor verbetering

Probleemschets: het huidige kinderopvang stelsel volstaat niet en benut niet alle kansen die er liggen

- **Kinderopvang is nu voor ouders complex, foutgevoelig en wordt als duur ervaren**
 - 6 op de 10 ouders vindt de kinderopvang te duur en vindt de kosten niet opwegen tegen wat je met werken verdient
 - 7 op de 10 ouders noemt het kinderopvangstelsel complex en weet daardoor niet goed wat de kinderopvang echt kost
 - 80% van de ouders heeft te maken met een correctie, de gemiddelde jaarlijkse verrekening is 861 euro, oplopend tot 20.000 euro
 - Nederlandse ouders besteden gemiddeld 20% van hun inkomen aan kinderopvang (bij voltijdgebruik) versus 10% in andere landen
- **Nederland investeert in vergelijking met andere landen weinig in kinderopvang**
 - De investering (0.7% van BBP in 2018) is ongeveer de helft van wat Scandinavische landen en Frankrijk investeren
 - In tegenstelling tot veel andere landen wordt er in Nederland nog weinig gekeken naar de opbrengsten van kinderopvang
- **Het potentieel van vrouwen wordt onvoldoende benut**
 - Vijf op de tien vrouwen is momenteel niet financieel onafhankelijk
 - Vrouwen nemen anderhalf keer zoveel zorgtaken op zich als mannen en schroeven hun arbeidsuren terug bij het eerste kind
 - Vrouwen noemen een 'goede en betaalbare kinderopvang' een belangrijke voorwaarde om meer uren te werken
- **Kinderopvang wordt nog niet voldoende gezien en erkend voor kindontwikkeling**
 - Kinderopvang wordt primair gezien voor 'opvang' van kinderen, niet als structureel onderdeel van de ontwikkeling van het kind
 - Veel kinderen starten met een achterstand op de basisschool of ze missen talentontwikkeling na schooltijd
 - Deelname aan bso is laag en daalt sterk met de leeftijd
- **Er zijn nog te veel kinderen in een kwetsbare situatie met risico op een achterstand**
 - 260 duizend kinderen maken deel uit van een gezin onder de lage-inkomensgrens, met risico op onderwijsachterstand
 - Kinderen van praktisch opgeleide ouders ontwikkelen zich beter als zij naar de kinderopvang gaan; zij maken het minst gebruik

Uitgangspunten voor de hervorming: kinderopvang goed, (zo goed als) gratis, zonder gedoe en voor alle kinderen

- De **kwaliteit** moet behouden blijven, inclusief de focus op de ontwikkeling van kinderen
- **Financiële barrières** moeten worden weggenomen, de kosten moeten transparant en betaalbaar zijn
- Het is belangrijk om de **complexiteit weg** te nemen door middel van het **afschaffen van kinderopvangtoeslag**
- Kinderopvang moet **toegankelijk** zijn voor alle kinderen, ongeacht de werksituatie van de ouders en juist ook voor kinderen in kwetsbare situaties
- Het beleid rond kinderopvang moet **consistent** zijn, zodat ouders weten waar ze aan toe zijn

Rekenmodel voor hervorming kinderopvangstelsel

Doorrekening van vier scenario's en vergeleken
met de huidige situatie

September 2020

De aanpak: de maatschappelijke kosten en baten van vier scenario's voor een nieuw kinderopvangstelsel zijn doorberekend

Onze aanpak

We hebben een kosten en baten berekening van vier scenario's voor een nieuw kinderopvangstelsel uitgevoerd:

Scenario 1	15% ouderbijdrage	+	0 gratis dagen
Scenario 2	15% ouderbijdrage	+	2 gratis dagen
Scenario 3	15% ouderbijdrage	+	3 gratis dagen
Scenario 4	15% ouderbijdrage	+	4 gratis dagen

Verdere uitgangspunten:

- De kinderopvangtoeslag wordt afgeschaft
- De kinderopvang is toegankelijk voor alle kinderen van 0-12 jaar
- Alle ouders betalen 15% van de kosten, ~1 euro per uur voor opvang

In de doorberekening van de vier scenario's zijn de extra kosten afgewogen tegen de extra baten

Extra kosten

- Meer kosten door **extra gebruik van kinderdagopvang en buitenschoolse opvang (BSO)** ten gevolge van:
 - Meer kinderen
 - Meer dagen per kind
- Meer kosten doordat **financiering** van kinderopvang voor **groter deel bij de overheid** ligt (en minder bij de ouders)
- Minder kosten door **afschaffing van de kinderopvangtoeslag**

Extra baten

- Extra baten uit inkomstenbelasting door **verhoogde arbeidsparticipatie**
- Extra baten door minder kosten aan verzuim ten gevolge van:
 - Stress
 - Burn-outsdoor **verbeterde werk/privé balans**
- Extra baten van economische groei (bbp), van vroegsignalering of voor tekorten in zorg en onderwijs zijn nog niet meegenomen in dit, maar leveren wel maatschappelijke voordelen op
- Extra baten op **lange termijn** door ontwikkeling van kinderen in een kwetsbare situatie en daarmee opleidings-, baan- en inkomenskansen

Conclusie: maatschappelijke investering verdient zich ruim terug in de scenario's met 2 of meer gratis dagen, op korte en lange termijn

1

Eigen bijdrage van ouders van 15% (~1 euro per uur) zorgt voor toename van gebruik van kinderopvang, verhoging van de arbeidsparticipatie en verlaging van verzuim door stress (maar resulteert niet in een positief netto resultaat)

2

Hierbij **2 tot 4 dagen gratis kinderopvang** extra bieden resulteert in een netto positief resultaat tot bijna €500 mln, ondanks de extra investering

3

Op **lange termijn** kunnen de extra baten zelfs oplopen tot meer dan €8 mrd als gevolg van de positieve effecten van kinderopvang op de ontwikkeling van kinderen in een kwetsbare situatie en daarmee opleidings-, baan- en inkomenskansen

Ouderbijdrage van 15% (~1 euro per uur) resulteert in meer gebruik van kinderopvang en meer arbeidsparticipatie

1

Ouderbijdrage van 15% (~1 euro per uur)

Toename gebruik kinderopvang

- Percentage kinderen naar opvang neemt toe **van 56% naar 68%** voor kinderdagopvang, en **van 30% naar 49%** voor de BSO
- Kinderen verblijven gemiddeld tussen **0.7 extra dag** per week bij de kinderdagopvang en **0.5 dag extra** bij de BSO

Hogere arbeidsparticipatie

- Percentage ouders met stress daalt van **33% naar 15%**, en zelfs van **2.4% naar 1.1%** als wordt gekeken naar ouders die kans hebben op een burn-out, wat **€1.0 mrd** aan verzuim bespaart
- Ouders (mannen en vrouwen) gaan gemiddeld **meer uur werken**, wat resulteert in **€1.2 mrd extra inkomstenbelasting**

Netto resultaat

- De totale extra maatschappelijke **kosten** zijn **€2.4 mrd** en de totale maatschappelijke **baten** ruim **€2.2 mrd**, wat een **licht negatief resultaat van €158 mln** per jaar geeft
- Lage inkomensgezinnen hebben baat bij vermindering van complexiteit maar dit scenario is financieel nog niet voordeliger voor hen dan het huidige systeem

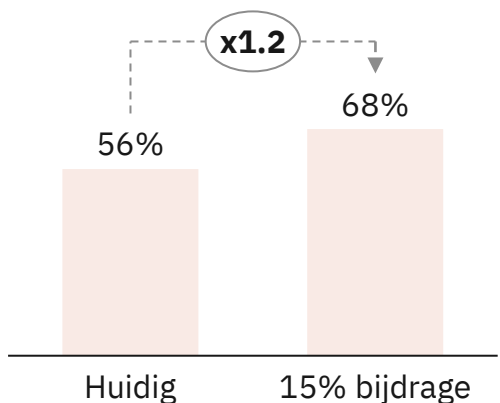
De 15% ouderbijdrage zorgt ervoor dat meer kinderen voor meer dagen per week gebruik maken van kinderopvang en BSO

Impact op kinderopvang en BSO bij 15% ouderbijdrage

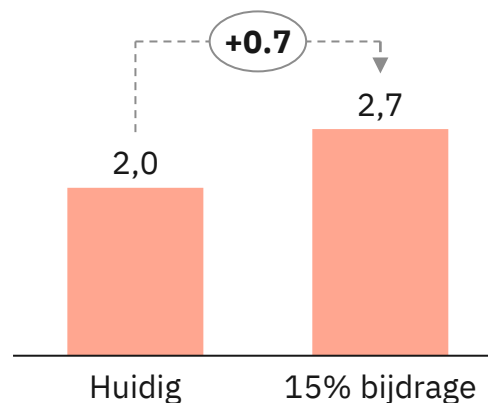
Toelichting

Kinderopvang

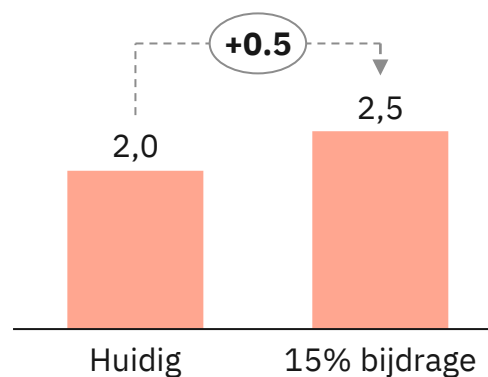
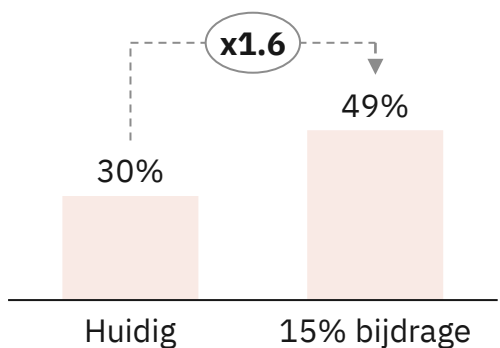
Percentage kinderen naar opvang

Aantal dagen naar opvang

BSO

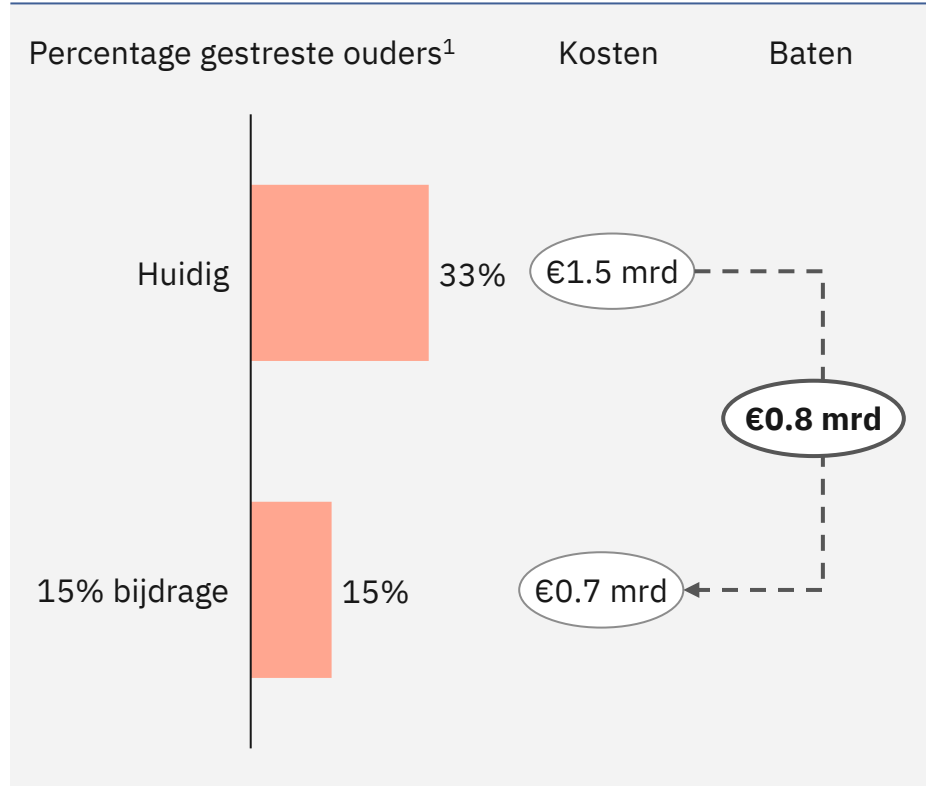

- Totale kosten voor kinderdagopvang stijgen van €2.4 mrd naar €4.0 mrd, en voor BSO van €1.0 mrd naar €2.1 mrd
- Deze extra kosten worden gedeeltelijk gecompenseerd door verhoogde maatschappelijke baten (zie verderop), en in zijn geheel gecompenseerd bij extra gratis dagen kinderopvang

1

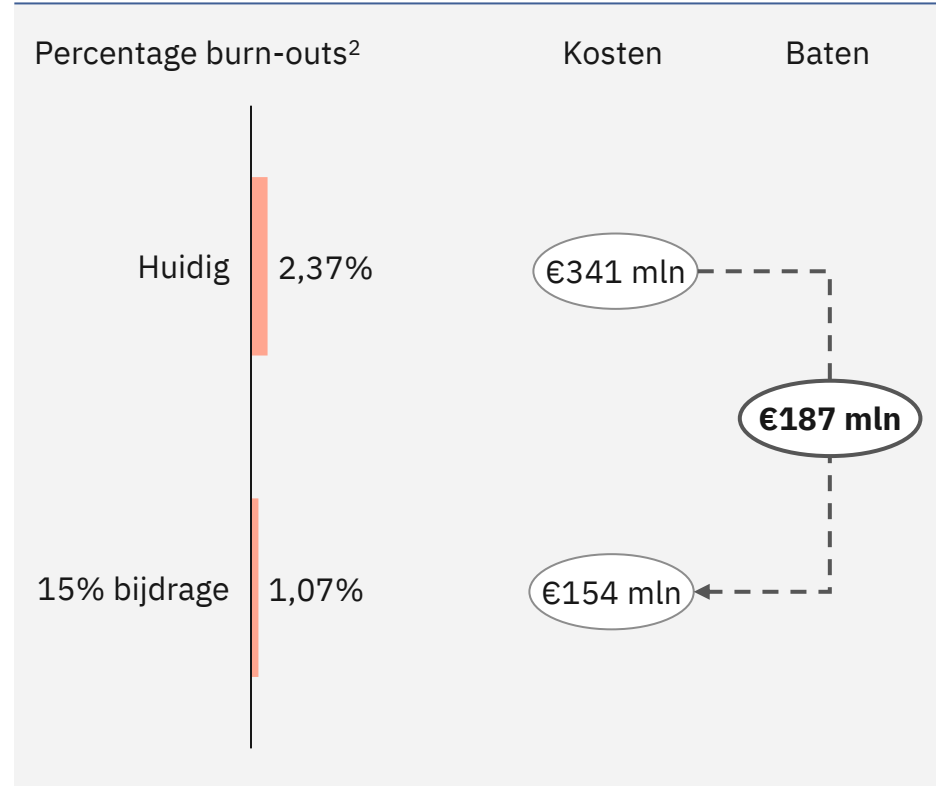
De 15% ouderbijdrage zorgt voor minder verzuim door verbeterde werk/privé balans en levert €1.0 mrd per jaar op

Minder gestreste ouders bespaart €0.8 mrd

Kostenberekening
 % gestreste ouders * aantal ouders met kinderen tot 12 jaar (300k) * kosten per gestreste ouder (€2k)³

Minder burn-outs bespaart €187 mln

Kostenberekening
 % burn-outs * aantal ouders met kinderen tot 12 jaar (300k) * kosten per burn-out (€6k)⁴

¹Percentage ouders dat stressniveau becijfert met 7, 8, of 9.

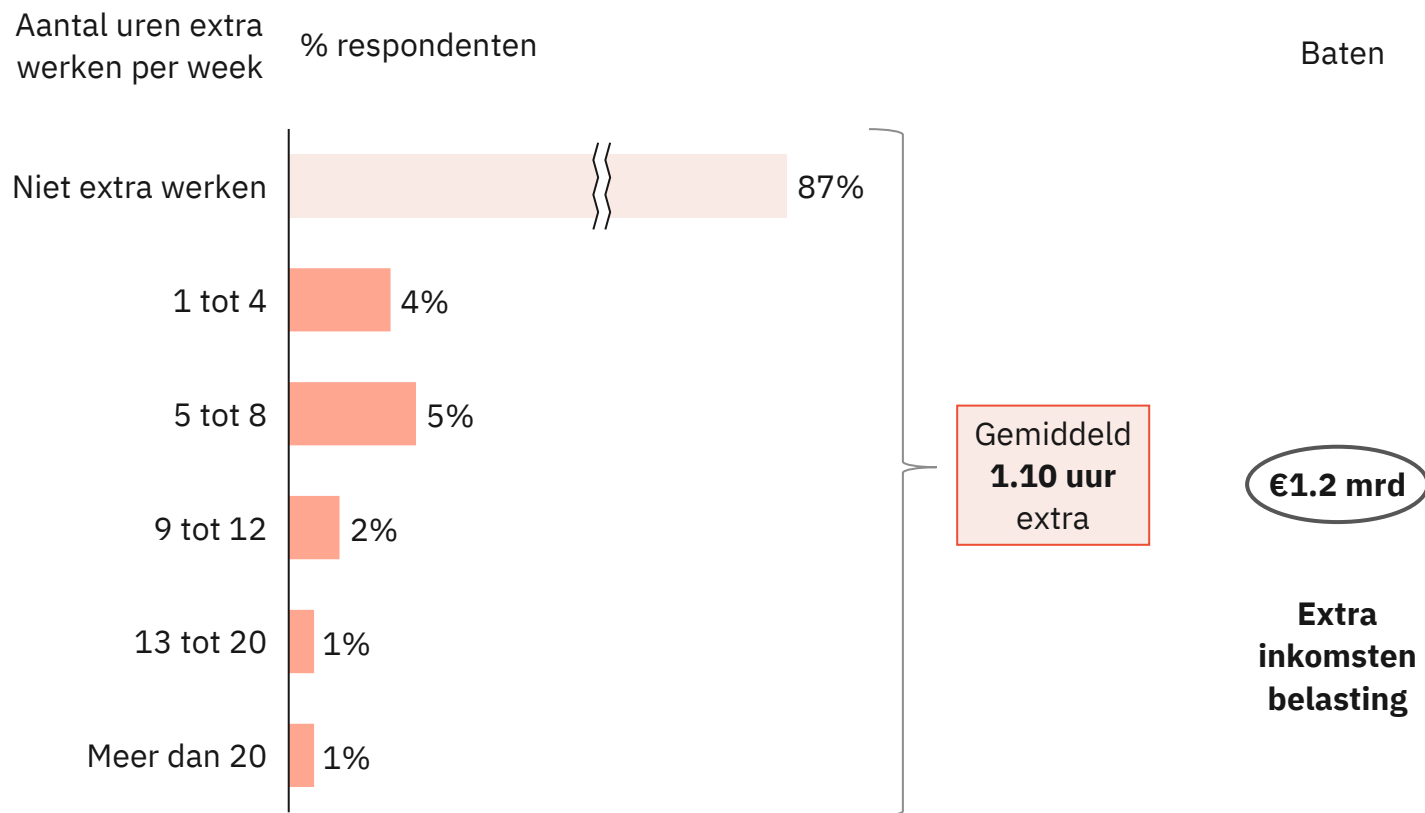
²Percentage ouders dat stressniveau becijfert met 10.

³Aanname: reductie van stressniveau leidt tot gemiddeld 8 dagen minder ziekteverzuim. Een verzuimdag kost gemiddeld €250, los van productiviteitsverlies en extra werkdruk op collega's.

⁴Een werknemer met een burn-out van gemiddeld 8 maanden kost de werkgever €60k. Aanname: 10% van burn-out kandidaten belandt in een langdurige burn-out.

De 15% ouderbijdrage zorgt voor een hogere arbeidsparticipatie en levert €1.2 mrd extra inkomstenbelasting per jaar op

Hogere arbeidsparticipatie levert €1.2 mrd op

Toelichting

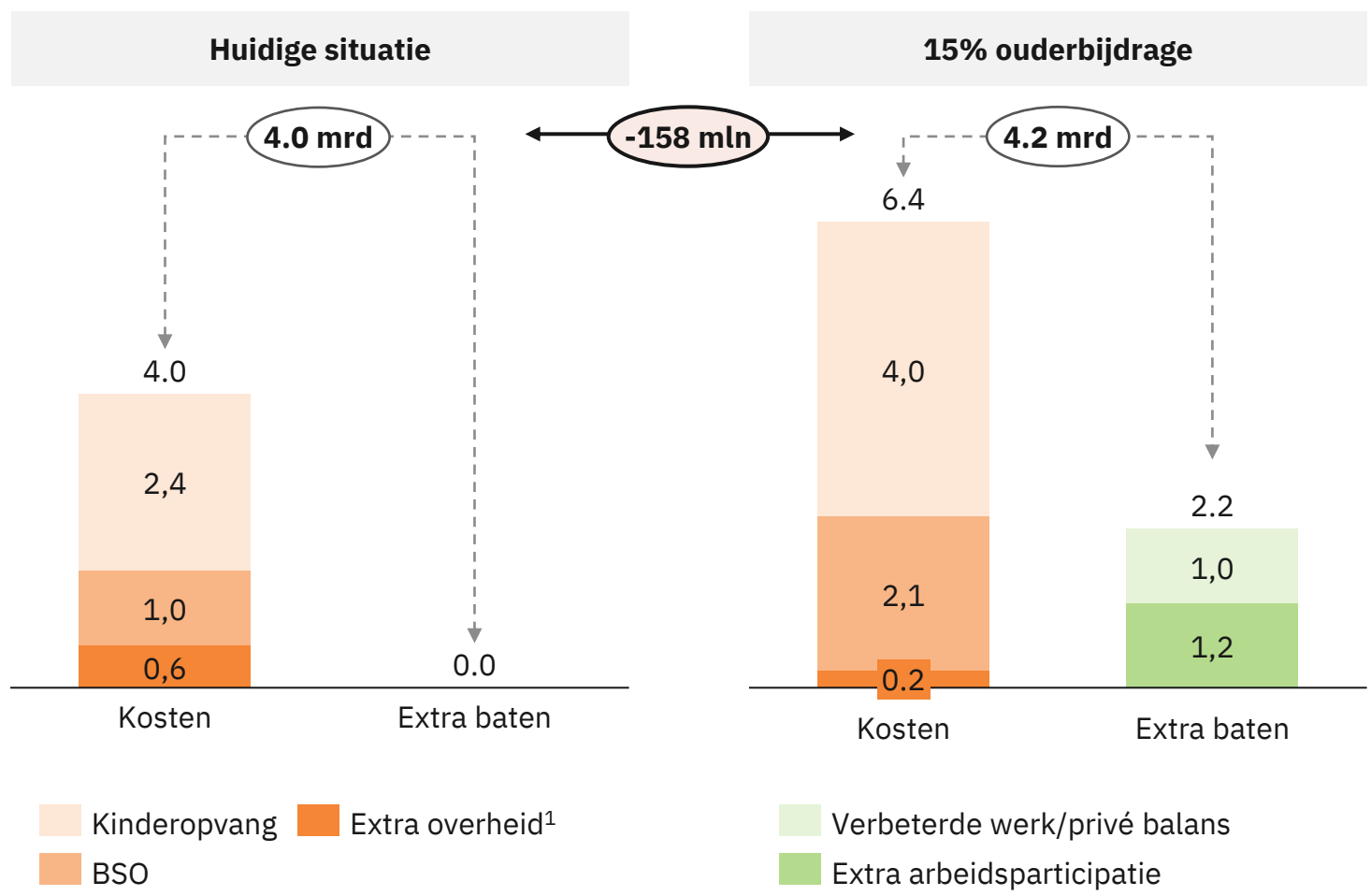
- Berekening van baten: 1.10 uur extra per week * 52 weken * 2.4Mln ouders met kinderen tot 12 jaar * €25 per uur * 33.58% inkomstenbelasting
- Ouders die aangeven extra uren te willen werken (13%), gaan gemiddeld **8.75 uur extra uur** per week werken

1

Ondanks extra baten, zijn er ook extra kosten en resulteert 15% ouderbijdrage in een netto negatief resultaat van €158 mln

Maatschappelijke kosten en baten van 15% ouderbijdrage t.o.v. huidig [in € p/j]

Toelichting

- Totale kosten voor kinderopvang stijgen van €2.4 mrd naar €4.0 mrd, en voor BSO van €1.0 mrd naar €2.1 mrd, omdat meer kinderen er langer naar toe gaan
- Extra kosten van de overheid dalen van €0.6 mrd naar €0.2 mrd, doordat er geen KOT kosten meer zijn
- Voor lage inkomens gezinnen is de 15% ouderbijdrage financieel niet voordelig t.o.v. huidige situatie
- Ons voorstel is om de flat rate te combineren met enkele dagen gratis zodat het netto resultaat positief is en voor iedereen voordelig

¹ Extra overheid kosten bestaan uit €352 mln KOT kosten en €231 mln subsidies ter bevordering van kwaliteit kinderopvang

Naast 15 % ouderbijdrage 2 tot 4 dagen gratis kinderopvang extra bieden resulteert wel in een netto positief resultaat

2

Gratis kinderopvang voor 2 tot 4 dagen en voor de aanvullende dagen een ouderbijdrage van 15%

Positief netto resultaat

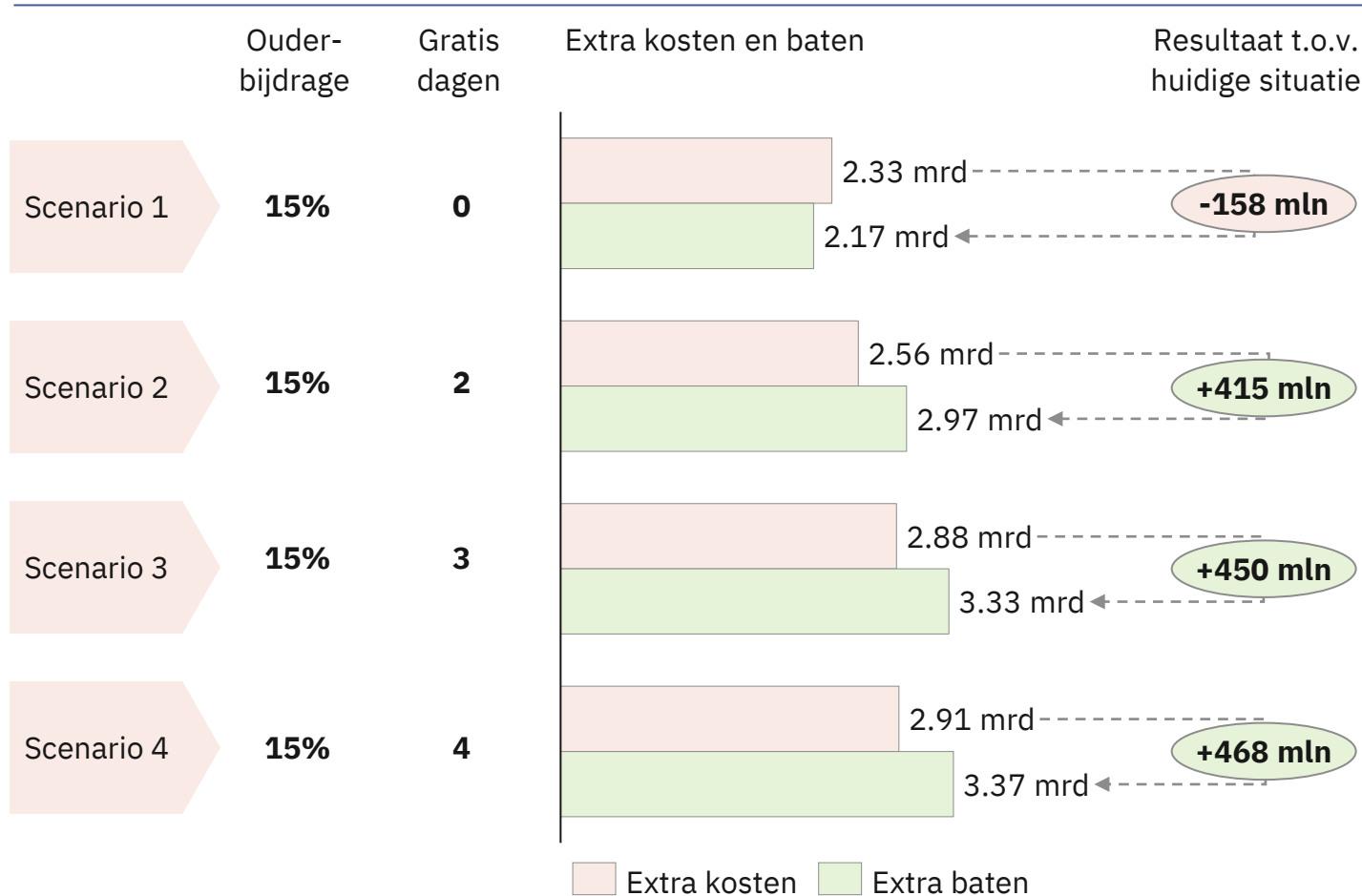
- Netto positief resultaat is door extra gratis dagen wel positief: van **€415 mln** bij 2 dagen tot **€468 mln** bij 4 dagen
- Daarnaast resulteren deze scenario's ook in hogere participatie in de kinderopvang, hogere arbeidsparticipatie van ouders en vermindering van stress bij ouders
- Ook lage inkomensgezinnen komen financieel positief uit in bij deze scenario's

Extra baten

- De extra maatschappelijk baten liggen tussen de **€3.0 mrd en €3.4 mrd**
 - Minder werkverzuim door stress en burn-outs zorgt voor **€1.2 mrd tot €1.4 mrd** minder kosten
 - Verbeterde arbeidsparticipatie resulteert in **€1.7 mrd tot €2.0 mrd** extra inkomstenbelasting
 - Er is nog niet rekening gehouden met baten op langere termijn door de verbeterde ontwikkeling van kinderen
- De totale extra kosten liggen tussen de **€2.5 mrd en €2.9mrd**

Gratis kinderopvang voor 2 tot 4 dagen (naast ouderbijdrage van 15%) levert tussen €415 mln en 468 mln netto resultaat op

Extra kosten en baten per scenario [in €]

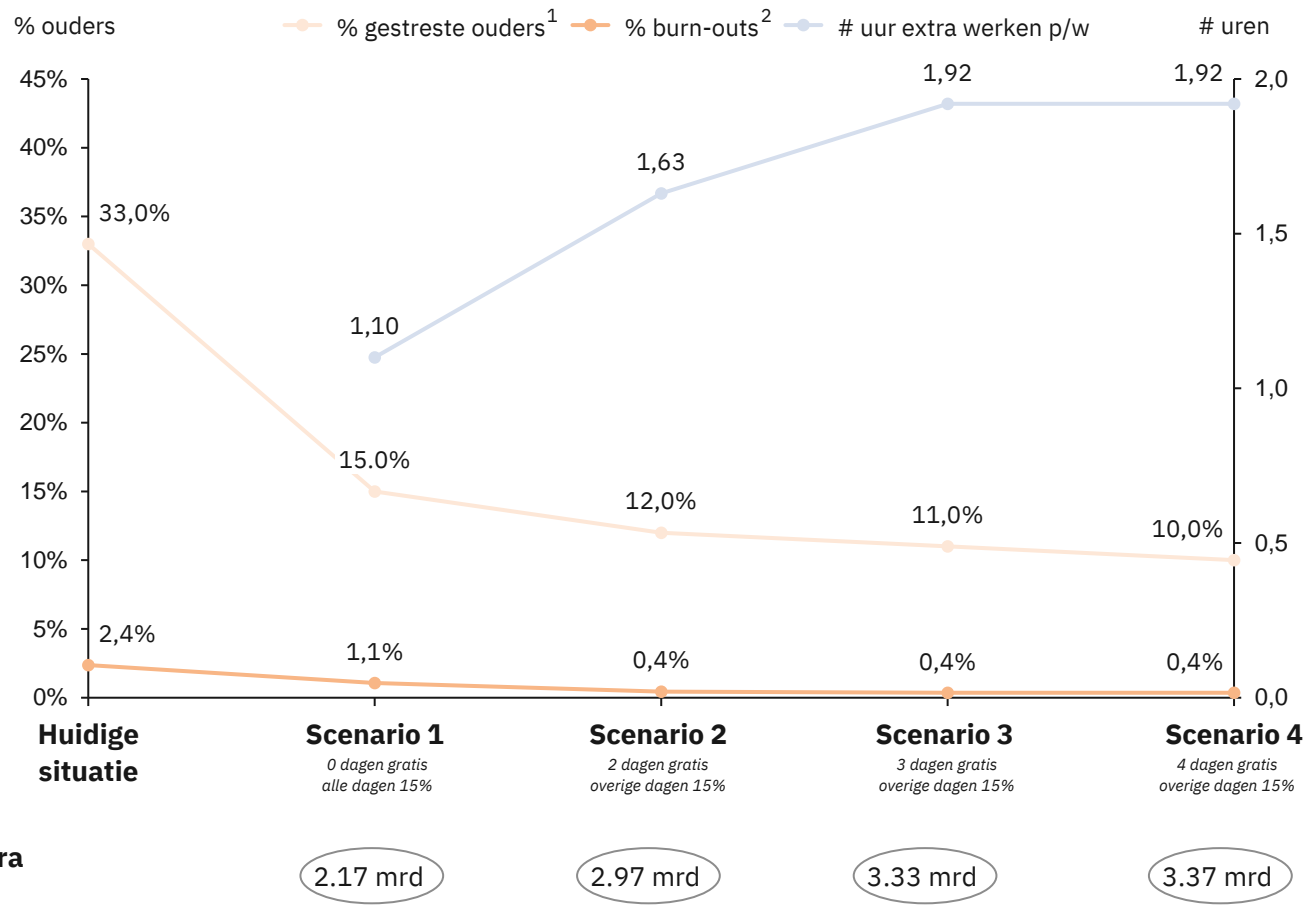
Toelichting

- In de huidige situatie zijn de totale kosten voor de kinderopvang €4 mrd¹
- De extra kosten per scenario bestaan uit kosten voor dagopvang en BSO
- De extra baten vloeien uit een verbeterde werk/privé balans (minder werkverzuim door stress) en extra arbeidsparticipatie (meer belastinginkomsten)

Gratis kinderopvang voor 2 tot 4 dagen resulteert in verdere verbetering van werk/privé balans en arbeidsparticipatie

Impact op stress, burn-outs en arbeidsparticipatie

Toelichting

- Baten voor vermindering stress en burn-outs zijn de verminderde kosten door verzuim
- Baten voor verhoogde arbeidsparticipatie komen van meer inkomstenbelasting
- Voor de batenberekening is dezelfde methodiek aangehouden als op eerder slides

Totale extra baten (€)

2.17 mrd

2.97 mrd

3.33 mrd

3.37 mrd

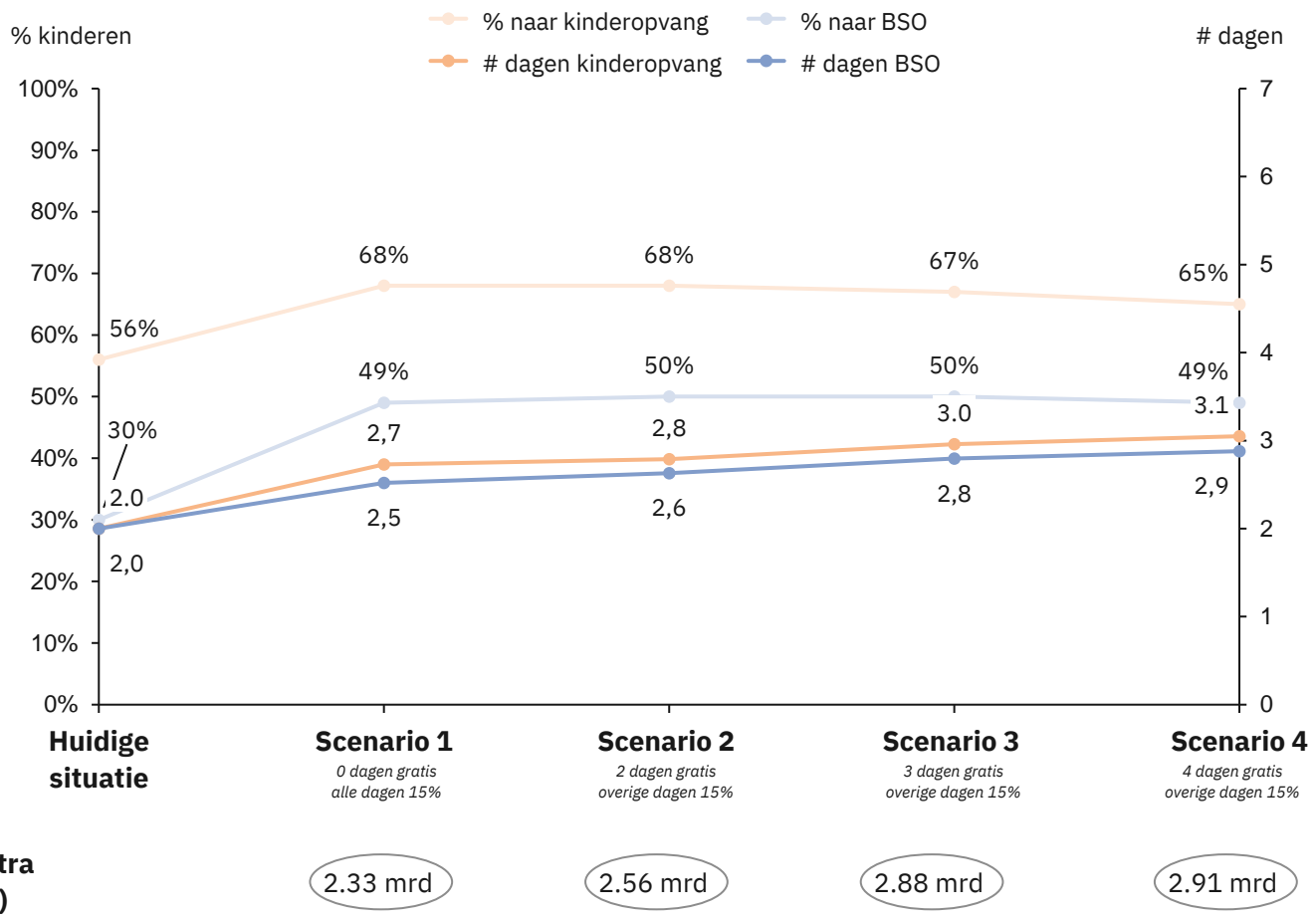
¹ Percentage ouders dat stressniveau becijfert met 7,8 of 9

² Percentage ouders dat stressniveau becijfert met 10

Gratis kinderopvang voor 2 tot 4 dagen vraagt een extra investering doordat meer kinderen voor meer dagen naar de opvang gang

Impact op kinderopvang en BSO per scenario

Toelichting

Totale kostenberekening
 #kinderen * % naar opvang * #dagen * #uur * #weken per jaar * kosten per uur

Algemene input
Kinderopvang

- 385K kinderen 0-4 jaar
- 10u dagopvang per kind
- 40 weken per jaar
- €7.87 kosten per uur

BSO

- 1.5 mln kinderen 4-12 jaar
- 4u BSO per kind
- 40 weken per jaar
- €7.28 kosten per uur

Op lange termijn zou de investering in kinderopvang tot extra baten op kunnen lopen tot meer dan €8 mrd

3

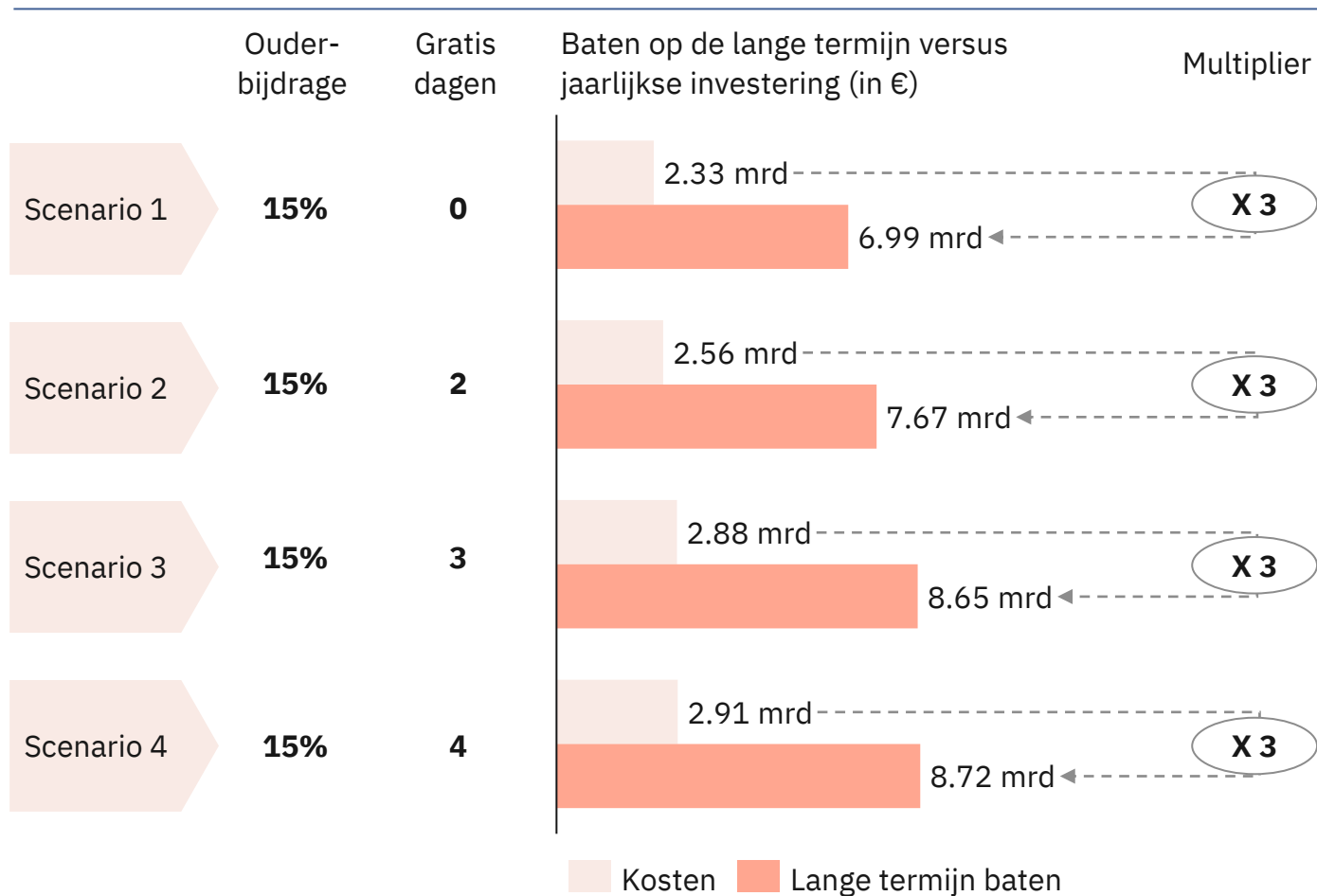
Baten lange termijn van goede, (bijna) gratis kinderopvang zonder gedoe en voor alle kinderen

Lange termijn effect

- Op de lange termijn leidt de investering in kinderopvang tot substantiële extra baten vanwege de **verbeterde ontwikkeling van kinderen in een kwetsbare situatie**, o.a. hogere opleiding, betere baankansen, hogere lonen en minder werkloosheid
- De berekening voor lange termijn baten is weliswaar met enige onzekerheid omgeven, maar is gebaseerd op het feit dat de wetenschap stelt dat elke euro op lange termijn een **return on investment** oplevert van **3 euro**

Op lange termijn kunnen de extra baten zelfs oplopen tot meer dan €8 mrd

Totale baten ontwikkelingsfunctie van kinderen [in €]

Toelichting

- Op de lange termijn kan de investering in kinderopvang tot substantiële extra baten leiden vanwege de **verbeterde ontwikkeling van kinderen in een kwetsbare situatie**, o.a. hogere opleiding, betere baankansen, hogere lonen en minder werkloosheid
- De berekening voor lange termijn baten is gebaseerd op het feit dat de wetenschap stelt dat elke euro op lange termijn een return on investment oplevert van 3 euro

Hoogte Kadijk 143 - F19
1018 BH Amsterdam

info@womeninc.nl

+31 (0)2 788 4231

*Voor aanvullende informatie,
neem contact met ons op*

Ody Neisingh

ody@womeninc.nl

+31 (0)6 3730 2394

Dit document kwam tot stand met bijdragen van consultants met diverse achtergronden en experts uit de kinderopvang branche en de Bernard van Leer Foundation

Toelichting op impact berekeningen van de hervorming van het kinderopvangstelsel

- De volledige doorrekening van de scenario's is beschikbaar in Excel "*Rekenmodel hervorming kinderopvang*"
 - Berekening van maatschappelijke kosten en baten per scenario
 - Verdieping op participatie in kinderopvang en BSO
 - Verdieping op financiering van de kinderopvang (werkgever/overheid/ouders)
 - Verdieping op effecten op en gevolgen van verbeterde werk/privé balans
 - Verdieping op gevolgen van verhoogde arbeidsparticipatie
- De belangrijkste gebruikte bronnen zijn:
 - Peiling Zo werkt het! [nog te verschijnen] – survey onder ruim duizend ouders met jonge kinderen van 0-12 jaar
 - CBS [Statline]
 - Rijksbegroting 2020
 - ArboNed

De volledige bronnenlijst is te vinden in het rekenmodel